

Nevarne snovi, stičišče med proizvodi in odpadki

Če smo včasih razmišljali o ustreznem in zakonitem ravnanju z odpadki, ko so le-ti že nastali, bo po novem treba o tem razmišljati že ob zasnovi proizvoda.

Antonija Božič Cerar, Služba za varstvo okolja GZS

Foto: Zare Modic

S 4. julijem je stopila v veljavo zakonodaja, po kateri morajo proizvajalci že ob zasnovi proizvodov in njihovih sestavnih delov več pozornosti posvetiti ravnanju z odpadki. Premik je posledica dejstva, da učinkovito ravnanje z odpadki, še posebej tistimi, ki ob koncu življenjske dobe končajo med gospodinjskimi odpadki, ni optimalno, če se o odpadkih razmišlja šele ob tehtanju, v kateri koš ali kateri reciklažni center spadajo.

Zakaj se zakonodaja o odpadkih ukvarja s proizvodi?

Krožno gospodarstvo poudarja pomen ponovne in večkratne uporabe proizvodov in njihovih sestavnih delov, z daljšo življenjsko dobo in možnostjo njihove nadgradnje in popravila.

Ob koncu življenjske dobe mora biti razgradnja proizvoda enostavna in učinkovita. Še posebej, če proizvod vsebuje nevarne snovi, saj je treba take dele naprave izločiti iz postopkov nadaljnje reciklaže in iz toka krožnega gospodarstva.

Možnosti recikliranja odpadkov za proizvodnjo novih surovin visoke kakovosti daje poudarek razvoju in izbiri nestrupenih materialov, ki lahko večkrat krožijo v gospodarskem snovnem toku, in zmanjšanju vsebnosti nevarnih snovi v materialih, tudi recikliranih.

Katerim snovem moramo posvetiti posebno pozornost?

Poleg nevarnih snovi so problematične tudi tiste, ki škodljivo vplivajo na postopek reciklaže in na tehnično kakovost recikliranega materiala. Pozornost je treba posvetiti prisotnosti t. i. podedovanih snovi oz. snovi, katerih uporaba je bila dovoljena v času proizvodnje izdelka, med njegovo uporabo in vstopom v tok odpadkov pa so bile zanje predpisane omejitve ali celo prepovedi. Na izdelke lahko prehajajo tudi nepredvidene nezaželene sestavine med uporabo ali zaradi nezadostnega ločevanja in mešanja različnih tokov odpadkov.

Nepredvidljiva in nestalna sestava odpadnih tokov vpliva na možnost, kakovost in ceno reciklaže, zato mora biti v celotnem življenjskem krogu proizvodov in materialov na voljo dovolj informacij o prisotnosti nevarnih snovi. Zlasti snovi, ki vzbujajo veliko zaskrbljenost (snovi SVHC), bodo morale biti na voljo

skozi celotni življenjski krog proizvodov in materialov, tudi v fazi odpadkov.

Snovi SVHC imajo lahko resne in pogosto trajne posledice za zdravje ljudi in okolje. Te snovi najprej uvrstijo na seznam snovi, ki so kandidati za morebitno vključitev na seznam za avtorizacijo. Avtorizacija je postopek, s katerim naj bi zagotovili, da se snovi, ki vzbujajo veliko zaskrbljenost, postopoma nadomestijo z manj nevarnimi snovmi ali tehnologijami, če so na voljo druge, tehnično in ekonomsko izvedljive možnosti.

Kje bodo nastali višji stroški?

Nove zahteve ne bodo omejene le na napotke, kakšne lastnosti naj bi proizvod imel, da bo skladen z zahtevami krožnega gospodarstva. Evropska komisija napoveduje pripravo sistema bonusov za proizvode s primerno zasnovo za krožno gospodarstvo in malusov za proizvode z manj primerno zasnovo, ki naj bi jih proizvajalci ali uvozniki plačali ob dajanju izdelkov na trg skozi sheme razširjene odgovornosti proizvajalcev.

Proizvajalci proizvodov bodo morali kriti stroške, potrebne za doseganje ciljev ravnanja z odpadki in drugih ciljev, vključno s preprečevanjem odpadkov, določenih za zadevni sistem razširjene odgovornosti proizvajalca. Pod strogimi pogoji se bodo lahko ti stroški delili z izvirnimi povzročitelji odpadkov ali distributerji, kadar bo to upravičeno zaradi potrebe po zagotavljanju ustreznega ravnanja z odpadki in ekonomske upravičenosti sistema razširjene odgovornosti proizvajalca. [gg](#)

Snovi, ki se uvrščajo na seznam snovi, ki vzbujajo veliko zaskrbljenost, so tiste, ki:

- izpolnjujejo merila za razvrstitev med rakotvorne, mutagene ali strupene za razmnoževanje (CMR) kategorije;
- so obstojne, bioakumulativne in strupene (PBT), ali snovi, ki so zelo obstojne in zelo bioakumulativne (vPvB);
- povzročajo enako raven zaskrbljenosti kot snovi CMR ali PBT/vPvB.

svetovalec

Razširjena odgovornost proizvajalcev določa, da je proizvajalec odgovoren za proizvod tudi potem, ko ga potrošnik zavrže. Tovrstna odgovornost se uveljavi pri embalaži, električni in elektronski opremi, baterijah in akumulatorjih ter vozilih.

Služba za
varstvo okolja

